

Kitap
Değerlendirmeleri

Book Reviews

HAK ÂŞIĞI VE HALK OZANI ÂŞIK YOKSUL DERVİŞ

Cem ERDEM*

*İlmin Medinesi Ahmed-i Muhtar
Onun kapıcısı Haydarı Kerrar
Hakka girer burdan ervah-ı ebrar
Erişir onlara fazl-ı rahmanı
Hacı Halil Karacalar*

“Mehmet SARI, Hak Âşığı ve Halk Ozanı Âşık Yoksul Derviş, Afyonkarahisar Valiliği, Afyon, 2010”

Özet

Bu çalışmada, Mehmet Sarı tarafından kaleme alınan “Hak Aşığı ve Halk Ozanı Âşık Yoksul Derviş” isimli kitap tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Âşık, Yoksul Derviş, Alevi- Kadirî, Afyon.

THE POOR DERVISH, LOVER OF RIGHTS AND TROUBADOUR

“Mehmet Sarı, The Poor Dervish, Lover Of Rights And Troubadour, the governorship of Afyonkarahisar, Afyon, 2010”

Abstract

In this study, the book entitled “The Poor Dervish, Lover of Rights and Troubadour” written by Mehmet Sarı is introduced.

Keywords: Minstrel, Yoksul Dervish, Alawi-Kadirî, Afyon.

Giriş

Afyonkarahisar beş bin yıllık geçmişe sahip bir bilim ve kültür şehri olmasının yanında bilhassa Osmanlı Döneminde Mevlevilik, Bektaşılık, Halvetilik, Kadirilik gibi tarikatların faal olduğu önemli bir yerleşim merkezdir. Bu kültürel ortam birçok yazarın, şairin ve hattatın yetişmesine vesile olacak bir yapıyı da meydana getirmiştir.

* Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara / TÜRKİYE, cemerdem@gmail.com

Afyonkarahisarlı Hak âşığı ve halk ozanı, yaşayan bir derviş olan Yoksul Derviş işte böyle bir sosyal çevrede yetişmiş ve dünya görüşünü şekillendirmiştir. Aşk dergâhında sevgi işçisi olan Yoksul Derviş, binlerce yıllık birikimi incellemeyle işlemeyi başaran gönül ehli kimselerdendir. Bu kitapta Kadirî tarikatına mensup Caferi mezhebinden ehlibeyt aşığı alevi bir ozanın hayatı, edebi kişiliği ve şiirleri üzerine yapılan incelemeler yer almıştır.

Yoksul Derviş hitabı
Okursan dört kitabı
Haktır Cafer mezhebi
Kalu beladan beri (Cilt I: s. 60)

Asıl adı Şemsettin Kubat olan Yoksul Derviş, Afyonkarahisar'a bağlı Emirdağ ilçesinin Karacalar köyünde doğmuş ve burada edebi kişiliği şekillenmiş bir şahsiyettir. Karacalar köyündeki Hak Halili-Bacı Sultan dergâhında hâlâ hizmetine devam eden Yoksul Derviş; Allah, Muhammet, Ali aşkı ile dergâha hizmetini devam ettirmektedir. Yoksul Derviş, her hizmetini Allah'ın rızasını kazanmak için yapan, bunun şuur ve bilinci içinde hayat süren bir şahsiyettir. Ondaki manevi duygunun ve ilhamın kaynağı Bacı Sultan (Zehra Bacı) ve dergâha bağlılığıdır. Babasından kalan kütüphanesindeki eski yazılı Yunus Emre divanı da ona başka bir ilham kaynağı olmuştur. Yoksul Derviş, halen doğduğu köyde ikamet ekmekte olup sazıyla sözüyle gönüllere sevgi tohumları saçmaya devam etmektedir.

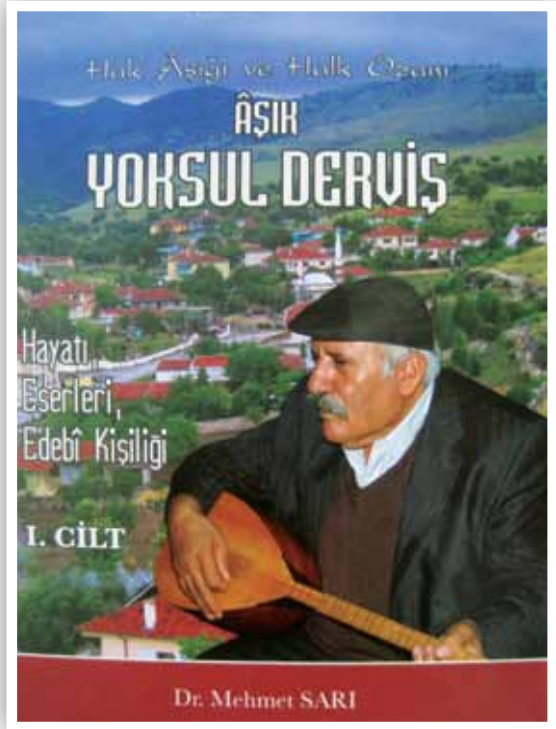
Edeb erkân yol içinde
Dervişandı Yunus Emre
Yetmiş iki kul içinde
Barışandı Yunus Emre (Cilt II: s. 292)

Hak âşığı ve Halk Ozanı Âşık Yoksul Derviş isimli kitap, Afyonkarahisar Valiliğinin katkıları ve Afyon Kocatepe Üniversitesinin desteğiyle ortaya çıkmış bir çalışmadır. Eser, iki cilt halinde yayımlanmış olup birinci ciltte âşığın hayatı eserleri ve edebi kişiliği ile ilgili bilgiler verilmiştir. Birinci ciltte; Şemsettin Kubat'ın hayatı ve âşıklık geleneğine geçiş sürecini hazırlayan koşullar detaylı bir biçimde ele alınmıştır. Âşığın içerisinde bulunduğu tasavvufi ortamı ifade etmek için Kadirî tarikatı içerisinde yer alan yol büyükleri Hak Halili, Bacı Sultan ve Abdulkadir Şahbaz incelemeye alınmış, âşığın edebî kimliği üzerindeki etkileri irdelenmiştir.

Gavsı A'zam Hak Halili aşkına
Zehra Bacı Sultan aşkına
Abdulkadir sultan veli aşkına
Ya İmam Hüseyin Mürvet ya Ali (Cilt I: s. 55)

Yine bu bölümde aŐıĐın tarikî olarak özellikle Mevlevilik ve Bektaşılık noktasındaki müŐtereklikleri üzerinde durulmuŐ, bu durum da yol büyüklerinin bakıŐ açılırlarıyla ŐekillendirilmiŐtir. Yazar, sıklıkla baŐvurduĐu dipnotlarla anlatımı zenginleŐtirmiŐ, geleneğin ve tarikat adabı iÇerisinde yer alan bazı kavramların aŐık üzerindeki etkilerini ortaya koymaya çalıŐmıŐtır. Yine bu dipnotlarda sözlü kaynaklara yer verilmiş, aŐıklık kimliği yöredeki diğer aŐıklarla ve gelenekle iliŐkilendirmeye çalıŐarak anlatımda gelenek çevresinde bir bütüncül bir bakıŐ açısı oluŐturmaya çalıŐmıŐtır. Birinci cildin A. bölümünde Yoksul DervıŐ'in hayatı eserleri ve edebi kişiliği ile ilgili bilgiler verilmiştir. B. bölümünde Yoksul DervıŐ'in 1967'den 2007'ye kadar farklı dillerde basılmıŐ on beş kitabı hakkında bilgiler verilmiştir. C. bölümünde "Edebî Kişiliği ve Tesirleri" baŐlıĐı altında Ozanlığı-aŐıklıĐı, ŐairliĐi, dili ve üslubu, kullandığı ölçüler ve Őiirlerindeki belli baŐlı temalar ele alınmıştır. D. bölümünde Yoksul DervıŐ'in diğer aŐıklar üzerindeki etkisi ve izlenimlerini ortaya koymak bakımından onun iÇin farklı aŐıklar tarafından yazılmıŐ Şiirler verilmiştir. Son bölümde ise bibliyografya yer almaktadır.

Eserin ikinci cildi on beş bölüme ayrılarak Şiirleri konularına göre tasnif etmiŐtir. I. bölümde din tasavvuf konulu Şiirler iŐlenmiŐ; münacatlar, tevhidler, naatlar, dinî günler ile ilgili Őiir örnekleri verilmiştir. II. bölümde, Manzum Kербela, Hazreti Ali, Ehlibeyt, On iki İmam'la ilgili Şiirler; III. bölümde; mevlidler, duazlar, deyiŐler, semahlar; IV. bölümde nefesler; V. bölümde Ulularımız (Abdülkadir Geylani, Hak Halili, Bacı Sultan, Balcam Sultan, Yunus Emre, Hacı BektaŐ-ı Veli, Emir Dede, Karaca Ahmet, AŐık Mahzuni, AŐık Veysel, Karacaoğlan); VI. bölümde ise deyiŐler bulunmaktadır. VII. bölümde destanlar ve ağıtlar VIII. bölümde güzellemeler,

aşk ve sevgi şiirleri; IX. bölümde bilim, kitap okuma, kitap, eğitim ve öğretmen üzerine şiirler; X. bölümde dini, milli ve kültürel bayramlarımız üzerine şiirler; XI. bölümde kadın aile, toplum, insan ve insan hakları üzerine şiirler, XII. bölümde vatan, Mehmetçik, istiklal ve Atatürk üzerine şiirler; XIII. bölümde Kıbrıs, illerimiz, ilçelerimiz, köy ve orman şiirleri; XIV. bölümde atışmalar; XV. bölümde sosyal ve güncel şiirler yer almaktadır. Şiirler için dipnotlar yoluyla bilgiler verilmiş, hangi bağlamda vücuda geldikleri, şiirlerde geçen şahıs kadrosu, farklı dillere çevrilenlerin tespiti gibi noktalara dair açıklamalarda bulunulmuştur. Eserin sonunda eserin müellifi Mehmet SARI ve çalışmaları hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca âşğın ses kayıtları da hazırlanmış olup bu ses kayıtları bir cd ile eserle birlikte okuyucuya sunulmaktadır.